

Bron [nrc.nl](https://www.nrc.nl) 28 april 2020

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

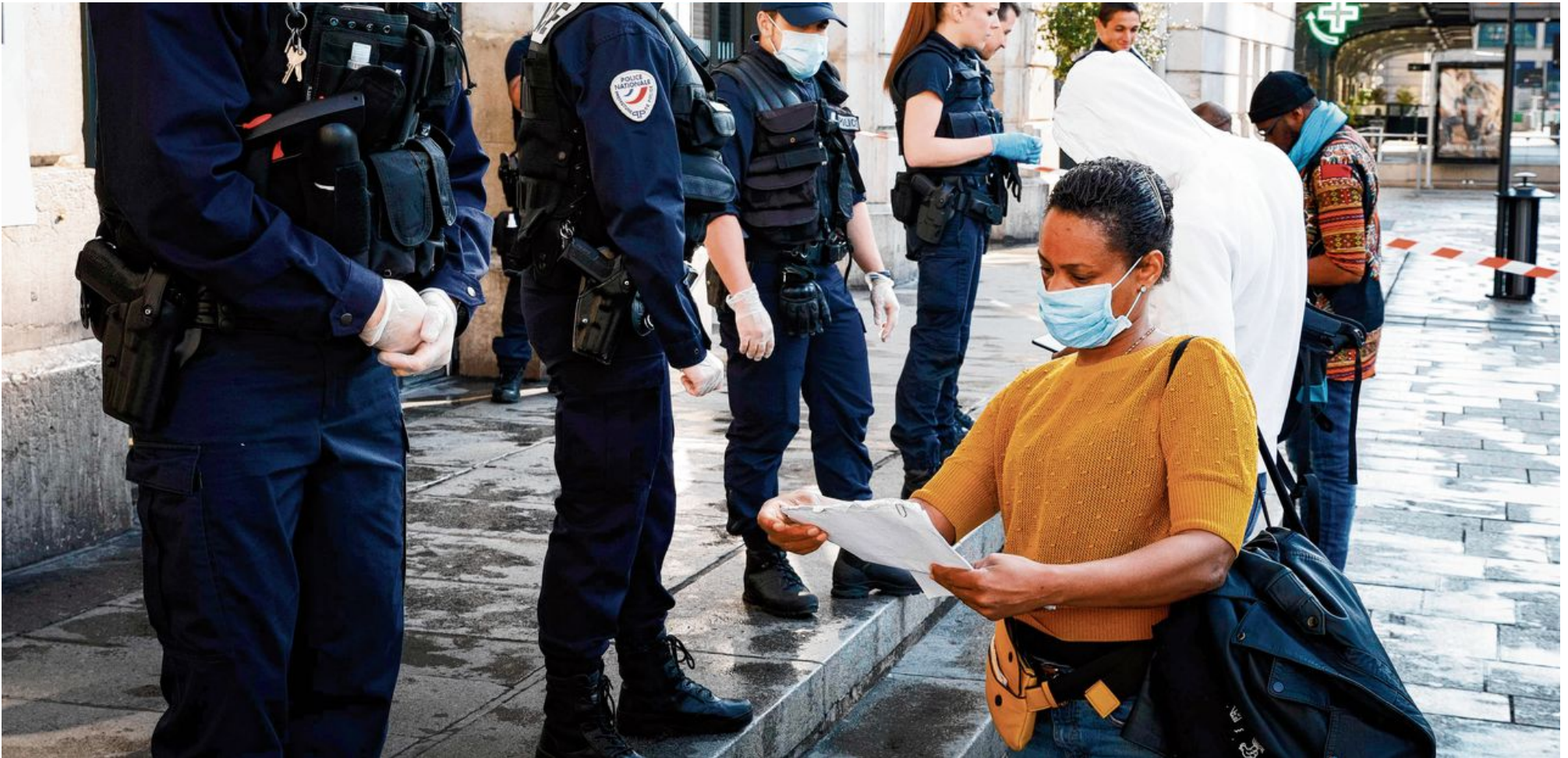
Analyse

Frankrijk, Italië en Spanje 'unlocken', maar gemakkelijk is het niet

Exitstrategie Frankrijk, Italië en Spanje werden zwaar getroffen door het coronavirus. Nu zoeken de regeringen moeizaam naar een exitstrategie.

✎ Gert Van Langendonck, Koen Greven & Marc Leijendekker ⌚ 28 april 2020 ⌚ Leestijd 6 minuten

Politie controleert voorbijgangers bij station Saint Lazare in Parijs.
Foto Geoffroy van der Hasselt/AFP 📷

Frankrijk: oorlogspresident

Macron belooft 'gelukkige dagen'

Voor een toespraak waar heel Frankrijk naar had uitgekeken was het een anticlimax. Een uur lang legde premier Eduard Philippe dinsdag in het parlement uit hoe de *déconfinement*, de versoepeling van de lockdown vanaf 11 mei, eruit gaat zien. Samengevat: de terugkeer naar het normale leven gaat in stapjes; verschilt per regio, en het kan ook zomaar gebeuren dat hij helemaal niet doorgaat.

Philippe kreeg een ondankbare taak toebedeeld. Het was president Emmanuel Macron die in een toespraak op 13 april de datum van 11 mei noemde voor het versoepelen van de maatregelen rond het coronavirus. Maar de uitwerking van de details werd doorgeschoven naar de regering.

Dat de premier de hete kolen uit het vuur mag halen, terwijl de president op veilige afstand blijft, is typisch voor het Frankrijk van de Vijfde Republiek. Als het allemaal fout gaat, kan de premier altijd nog opgeofferd worden.

In de Franse media gonst het dan ook van de geruchten dat de dagen van premier Philippe geteld zijn. Toen Macron op 13 april zei dat de Fransen „zichzelf moeten heruitvinden, ik in de eerste plaats”, doelde hij volgens sommige commentatoren op een nakende regeringswissel waarin Philippe het veld moet ruimen.

Zich bewust van de valkuilen deed Philippe er dinsdag dan ook alles aan om het voorwaardelijke karakter van de versoepeling te onderstrepen. Als de medische cijfers zich niet gunstig blijven ontwikkelen, komt er op 11 mei helemaal geen verlichting.

Frankrijk is met 23.293 sterfgevallen een van de zwaarst getroffen landen in Europa. Maar het heeft niet de schrijnende toestanden van Spanje en Italië gekend. Mede door het inzetten van medische TGV's van zwaar getroffen gebieden als Parijs en het noordoosten naar minder zwaar getroffen streken, is een ineenstorting van de ziekenhuissector nipt vermeden.

Verschillen tussen de regio's gaan nu een rol spelen bij het versoepelen van de maatregelen. Driekwart van de Covid-19-patiënten is geconcentreerd in slechts vier van de achttien Franse regio's: Île-de-France, Auvergne-Rhône-Alpes, Grand Est en Haut de France. Om tegemoet te komen aan het gemor in de minder getroffen regio's over de strenge maatregelen die door Parijs zijn gedicteerd, kondigde Philippe een kleurensysteem aan. In groene regio's kan de versoepeling sneller gaan, in rode minder snel.

Voor Frankrijk, dat bekendstaat om zijn centralistische aanpak, is die regionale focus bijzonder. „Het regent de laatste tijd kritiek op de verticale machtsstructuur, het jakobijnse centralisme en de loodzware bureaucratie”, [schrijft](#) de krant *Libération*. „Daarom doet de regering er nu alles aan om in de verf te zetten dat burgemeesters, departementen en regio's een sleutelrol krijgen bij de versoepeling en de strijd tegen de epidemie.”

Het is nog onduidelijk wat de uitkomst wordt van wat al de *déconfinement politique* wordt genoemd - hoe de politiek uit de lockdown komt. Zowel Macron als Philippe zag aanvankelijk zijn populariteit stijgen: Macron met 14 procentpunt, Philippe met 13 procentpunt. Maar die steun is aan het smelten. In de opiniepeiling van Ipsos-Le Point op maandag verliest Macron zes procentpunt terwijl zijn premier slechts één procentpunt verliest. Zorgwekkend is ook dat zes op tien Fransen volgens een opiniepeiling van Odaxa-CGI geen vertrouwen heeft in de aanpak van de regering.

Macron verklaarde aanvankelijk vanuit een militair veldhospitaal in Mulhouse dat Frankrijk „in staat van oorlog verkeerde”. Hij benadrukte het belang van „eenheid in de strijd tegen het virus”. Dat sloeg toen aan, maar op zo’n Churchilliaanse aanpak zit een houdbaarheidsdatum: Churchill verloor de eerste verkiezingen na de oorlog.

In zijn laatste speech toonde Macron zich meelevend: hij loofde het personeel in de zorg en had aandacht voor grote gezinnen in te kleine appartementen. Hij beloofde de Fransen opnieuw *des Jours Heureux* - gelukkige dagen, een verwijzing naar een tekst van het Franse verzet uit 1944 die vooruitblikte op een betere wereld na de Bevrijding.

Maar Macron toonde zich ook van zijn Trumpiaanse kant met een bezoek aan dokter Didier Raoult in Marseille. Raoult is zoals Trump een pleitbezorger van chloroquine in de strijd tegen corona, ook al ontbreekt het bewijs. De controversiële Raoult is niet toevallig ook een held van de gelehesjesbeweging die Macron sinds 2018 het leven zuur maakt.

Frankrijk | Vanaf 11 mei bescheiden versoepeling

- Mensen krijgen iets meer vrijheid om hun huis te verlaten (ze hoeven geen brief bij zich te hebben).
- Winkels kunnen weer open, behalve horeca, daarover wordt in juni een besluit genomen.

[Meer](#)

Italië: verwarring

Conte is heel voorzichtig

In Italië heeft premier Conte zondag de weg naar versoepeling aangegeven, maar veel mensen is het wat en waarom nog niet duidelijk. Bovendien vinden veel mensen met een bedrijf dat Conte te voorzichtig opereert.

Met meer dan honderdduizend mensen die positief zijn getest „kunnen we ons het niet veroorloven” grote risico’s te nemen, zei Conte dinsdag op zijn eerste bezoek aan Lombardije sinds de coronabuitbraak daar eind februari. Hij heeft, na raadpleging van zijn twee adviescommissies, gekozen voor een stap-voor-stapbenadering.

Vooralsnog gelden de plicht om te documenteren waarom je niet thuis zit en de eenmeterafstandregel.

Op 4 mei: groothandel, bouw en industrie mogen weer open, restaurants mogen afhaal-service beginnen, meer ruimte voor buitensport, parken weer open, familiebezoek toegestaan, begrafenissen met maximaal vijftien mensen.

Op 18 mei: alle winkels open, net als musea en bibliotheken.

Op 1 juni: bars, restaurants, kappers en schoonheidssalons mogen open.

De scholen blijven vooralsnog tot september dicht, en na protest van katholieke zijde wordt overwogen vanaf 18 mei ook weer missen toe te staan. Paus Franciscus riep dinsdag wel op tot „voorzichtigheid en gehoorzaamheid aan de maatregelen”.

Hoewel een enkeling Conte verwijt dat hij Lombardije, dat het zwaarst is getroffen, te snel weer ‘open’ laat gaan, vinden meer ondernemers dat de premier te voorzichtig is. Daarbij speelt een grote rol dat de beloofde financiële overheidssteun door bureaucratie bij de

overheid en organisatorische problemen bij de banken in de praktijk niet of niet snel beschikbaar is. In principe moet iedere ondernemer zonder veel papierwerk 25.000 euro kunnen lenen bij de banken, maar de praktijk is weerbarstiger.

Het uitvoerige decreet waarin de maatregelen zijn vastgelegd, is ook voor juristen op veel punten onduidelijk. Er was maandag debat over de ruimte voor congiunti (verwanten) om elkaar te bezoeken. Na een regen van vragen legde het kabinet 's middags uit dat dit verlof ook geldt in geval van een vaste relatie. Waarop, is de voorspelling, heel wat verbintenissen ineens een minder tijdelijk karakter krijgen.

Spanje: top-down

Sánchez' nieuwe werkelijkheid

Na een zeer strenge lockdown van 45 dagen heeft premier Pedro Sánchez voor de Spanjaarden dinsdag op redelijk voortvarende wijze de weg naar een „nieuwe werkelijkheid” geschetst. Hoewel het zwaar getroffen Zuid-Europese land op 14 maart vrijwel in één klap grotendeels werd gesloten, worden de maatregelen nu met militaire precisie in vier fases afgebouwd. Als alles volgens plan verloopt, zou het leven in Spanje vanaf 22 juni grotendeels genormaliseerd moeten zijn. De scholen zullen pas in september weer opengaan.

Het is duidelijk dat Sánchez zo min mogelijk risico wil nemen in een strijd vol met onzekerheden. De sociaal-democraat wil een herhaling van begin maart voorkomen, toen een bruisend land in lentesferen plotsklaps in „een oorlog” met een onzichtbare tegenstander terecht kwam. Daarbij zouden enorme inschattingsfouten zijn gemaakt. Volgens onderzoek van de economische denktank Fedea zou het aantal besmettingen 60 procent minder zijn geweest als Spanje een week eerder in lockdown was gegaan. Dan zou verspreiding bij tal van voetbalwedstrijden, concerten en bij de enorme manifestaties op internationale vrouwendag op 8 maart zijn voorkomen.

De premier liep met zijn militaire operatie, waarbij de zeventien regio's buiten spel stonden en burgers door de chef defensiestaf steevast als soldaten werden afgeschilderd, weken achter de feiten aan. Het aantal coronapatiënten liep zo snel op, dat de ziekenhuizen in epicentrum Madrid de toestroom niet meer aankonden en ijsstadions moesten worden ingericht als mortuaria. Inmiddels heeft Sánchez weer het vertrouwen de bevolking een deel van zijn vrijheden terug te geven. Na 210.773 bevestigde besmettingen en 23.822 doden - waarvan 301 in de laatste 24 uur - en bijna 800.000 boetes wegens het overtreden van de regels, heeft Sánchez nu het vertrouwen om het volk een deel van zijn vrijheden terug te geven.

Voordat de regering een traject van vier verschillende fases ingaat mogen volwassenen vanaf 2 mei voor het eerst sinds 14 maart weer een uur buiten sporten of wandelen. Vanaf 11 mei treedt fase 1 in werking waarbij een deel van de horeca onder restricties weer open mag. Professionele sporters mogen weer van trainingscomplexen gebruikmaken. Vanaf 25 mei zullen restaurants een derde van de capaciteit mogen gaan gebruiken en kunnen bioscopen, musea en evenementen weer op beperkte schaal plaatsvinden. Ook zullen de stranden dan weer opengaan. Vanaf 8 juni mogen de horeca vijftig procent van hun ruimten vullen. Twee weken daarna, op 22 juni, zal volgens Sánchez de 'nieuwe werkelijkheid' intreden waarbij

het houden van minimaal 1,5 meter afstand en het dragen van mondkapjes nog lange tijd zal worden aanbevolen.

Sánchez richtte zich na een zeer langdurige ministerraad wederom vanuit het regeringspaleis Moncloa als een leider in crisistijd tot de Spaanse bevolking. Hij presenteerde in afgemeten bewoordingen een gefaseerd plan waarmee Spanje vanaf 22 juni in een nieuwe werkelijkheid terecht zou moeten komen. De oppositiepartijen in het gepolariseerde parlement waren vooraf niet gekend in de plannen. Het verzet van 'rechts' blijft vooralsnog beperkt tot een 'potten- en pannenprotest' iedere avond om negen uur. De regering wil na een strenge lockdown enkele voortvarende stappen zetten om de geteisterde economie weer op gang te krijgen, met zicht op 'brood en spelen' - van horeca en theaters, tot de professionele voetbalcompetitie. Met maar één voorwaarde: dat het virus beheersbaar blijft.